

PRESSMEDDELANDE den 17 april 2009

Det personliga ansvaret i sjukvården försvinner

Patientsäkerhetsutredningen har föreslagit bl.a. att läkare ska slippa påföljder för sina fel. Detta kommer att allvarligt skada förtroendet för hälso- och sjukvården, säger Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd i sitt remissvar.

Ansvarsnämnden är ett oberoende och granskande organ, ”hälso- och sjukvårdens domstol”. Ledamöterna som är tillsatta av regeringen företräder bl.a. patientintressena.

Enligt förslaget från utredningen kommer ansvarsnämnden att ersättas av tjänstemän hos läkartäta Socialstyrelsen, vars beslut inte kan överklagas. Det innebär att patienterna inte på samma sätt som idag, när misstag skett, kommer att få besked om vad som hänt, varför det hänt och vem som är ansvarig.

Hos Socialstyrelsen kommer sekretess att gälla. Allmänhetens insyn genom mediernas granskning försvåras och försämras radikalt, framgår det av remissvaret.

Ansvarsnämnden riktar också omfattande kritik mot det bristfälliga utredningsarbetet och underlaget för betänkandet.

HSANs yttrande över utredningen kan hämtas på myndighetens webbplats www.hsan.se.

Kontaktpersoner:

Generaldirektör Aud Sjökvist tel: 08-508 861 41. E-post: aud.sjokvist@hsan.se

Stf. generaldirektör Lars-Åke Johnsson tel: 08- 508 861 42 E-post: laj@hsan.se

Sammanfattning

Förtroendet och patientperspektivet

Utredarens huvudförslag bygger på tanken att huvuddelen av de fel som görs har sin grund i systemfel. Detta har föranlett bl.a. förslaget att disciplinansvaret ska avskaffas. Vid utformningen av ett regelsystem som är avsett att garantera patienternas rätt till säker och på annat sätt god vård är det emellertid, enligt ansvarsnämndens mening, inte rimligt att bortse från att fel kan bero på annat än systemfel. Vad avsaknaden av möjligheten till ett personligt ansvarsutkrävande innebär för förtroendet för hälso- och sjukvården diskuterar utredaren inte. Patientperspektivet borde över huvud taget ha getts betydligt större utrymme i utredningen.

Disciplinansvaret

Alla anställda är underkastade någon form för disciplinansvar. Utredaren borde därför ha utrett disciplinansvaret i ett större sammanhang. En följd av att slopa disciplinansvaret på hälso- och sjukvårdsområdet är bl.a. att samhället i vissa fall kommer att få ta till straffrättsliga sanktioner. Även den patient som är missnöjd med vården måste gå denna väg. Konsekvenserna av detta borde också ha utretts.

Fristående och oberoende organ

När patientklagomålshanteringen flyttades ut ur Socialstyrelsen var ett av de krav som ställdes att den nya prövningsmyndigheten skulle vara fristående och oberoende i förhållande till de intressen som står mot varandra, inte minst i förhållande till styrelsen. Från rättssäkerhetssynpunkt ansågs det inte heller invändningsfritt att styrelsen som både beslutar om föreskrifter och utövar tillsyn över föreskrifternas efterlevnad också prövar om något fel har begåtts i ett enskilt fall. Dessa synpunkter väger fortfarande tungt.

Insyn och öppenhet

Utredarens förslag till hantering av patientklagomålen innebär bl.a. att den nuvarande öppenheten och möjligheterna till insyn vid den domstolsliknande prövningen under medverkan av patientföreträdare kommer att gå förlorad. I princip får bara patient och yrkesutövare full insyn i handläggningen hos Socialstyrelsen. För närstående anmälare och journalister kommer sekretess att gälla. Beslut i ärendena ska dessutom fattas av tjänstemän i slutna rum och inte vara överklagbara.

Översynen en besvikelse

Utredarens huvuduppdrag har varit att göra en översyn ur patientsäkerhetsperspektiv av lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (LYHS). Översynen har varit efterlängtd och förväntningarna på betänkandet har därför varit stora. Tyvärr är besvikelsen över det presenterade resultatet stor. Utredaren konstaterar själv att översynen i princip enbart har inriktats på lagens struktur. Ansvarsnämnden saknar följaktligen en översyn av bl.a. de nuvarande skyldigheterna för hälso- och sjukvårdspersonalen för att anpassa dem till dagens krav. Vidare borde i översynen ha ingått inte bara en genomgång utan framför allt en analys av nuvarande, relevant praxis, särskilt avseende återkallelse av legitimation, för att avgöra om denna är ändamålsenlig. När det gäller utredarens förslag till lagtext kan ansvarsnämnden bl.a. konstatera att föreslagna definitioner måste ses över. Det måste i klartext anges vad som avses, inte minst för att definitionerna ska vara begripliga för patienterna. Lagförslaget är behäftat med sådana brister att det inte utan betydande omarbeting kan läggas till grund för ny lagstiftning.